

Luddvårlök ökar i Skåne!

Kjell-Arne Olsson, Majwi Rosquist och Åke Svensson

Luddvårlök *Gagea villosa* är den ovanligaste av våra vårlöksarter med en utbredning i Sverige som är inskränkt till Skåne, Blekinge, Småland och Öland. Från att ha betraktats som utdöende i landet i mitten av 1970-talet – den var då bara känd från några få, individfattiga lokaler i Trelleborg – har luddvårlök haft en glädjande renässans i Sverige under de senaste tre decennierna, inte minst tack vare många floraväktares trägna insatser.

I slutet av 1970-talet återupptäcktes luddvårlök på två gamla lokaler på Gotland och under första halvan av 1980-talet återfanns den i Oskarshamn och upptäcktes på en ny lokal i Kalmar. Från Blekinge ansågs luddvårlöken vara försvunnen från den enda växtplatsen sedan 1870-talet. Men hör och häpna! År 2007, dvs. 130 år senare, blev arten åter funnen på den gamla lokalen, en park i Karlskrona (Niordson 2007).

Även i Skåne har luddvårlök haft en mycket positiv utveckling. Från att bara ha varit känd från några få gamla fynd i sydvästra Skåne, ex. Burlöv 1881–1928, Alnarp 1893, Nordanå 1883–1945 och Skanör 1886, och, som nämnts, ännu färre sentida lokaler, började antalet nya och återupptäckta växtplatser strömma in när Bertil Nosslin och andra botaniker under slutet av 1970-talet systematiskt började söka efter luddvårlök på kyrkogårdar i den sydvästra delen av Skåne. 1995 var arten känd från närmare 20 aktuella lokaler i Skåne, nästan undantagslöst på eller i anslutning till kyrkogårdar. I LBF:s Medlemsblad 1996:2 beskrivs luddvårlöken och dess historia och aktuella status utförligt.

Under de drygt 10 år som gått sedan ovannämnda rapport publicerades, har arten och dess förekomster följts mycket noggrant av floraväktare. Några lokaler har tillkommit, på några har den inte gått att återfinna de senaste åren. Främst i Trelleborgs kommun har antalet blommande exemplar av luddvårlök noterats på samtliga lokaler under en lång följd av år (diagram 1). Från att det genomsnittliga antalet blommande exemplar i kommunen legat på omkring 200 t.o.m. 2002, har en tredubbling inträtt fr. o.m. 2003. Detta tolkar vi som en effekt av vår floraväktarverksamhet.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Kommentar
V. Kyrkogården i Tbg	12	-	48	12	6	14	12	82	47	61	95	83	Känd sedan 1979
S:t Nicolai	0	-	1	5	17	44	15	51	37	23	56	39	Känd sedan 1938
N. Kyrkogården i Tbg	16	-	57	9	0	10	46	110	90	58	148	152	Upptäckt 1994
Högalid	6	-	43	19	58	93	39	56	128	58	133	188	Känd sedan 1930
Kyrkoköpinge	1	47	23	1	0	1	2	0	6	6	3	31	Känd sedan 1979
Dalköpinge	0	0	0	0	1	0	0	4	1	0	1	3	Känd sedan 1988
Gislöv	25	12	31	2	12	14	31	20	66	40	14	65	Upptäckt 1994
S. Åby	2	0	148	32	15	10	21	276	670	212	75	135	Upptäckt 1994
Simlinge	5	1	6	1	0	0	0	0	7	2	3	15	Känd sedan 1990
Skanör, kyrkogården	67	117	141	54	97	104	-	-	-	156	-	119	Känd sedan 1886
Skanör utanför kyrkogårdsmuren	-	-	-	-	-	-	-	-	12	3	-	22	Ny lokal 2004
Skanör, Rådhuset	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	Ny lokal 2004
Räng	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	5	Ny lokal 2004
St. Hammar	2	4	14	8	12	8	16	6	-	7	5	6	Känd sedan 1979
Hammarlöv	0	1	1	1	0	0	0	1	7	3	7	10	Upptäckt 1995
V. Vemmerlöv	5	8	35	28	14	43	77	124	180	113	141	126	Upptäckt 1994
Eskestorp	2	0	3	2	1	1	1	-	8	1	-	6	Känd sedan 1979
Hököpinge	2	3	8	16	17	3	23	-	103	-	-	46	Känd sedan 1985
Glostorp	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	Ny lokal 2004
Burlöv	17	7	11	0	10	1	9	33	-	4	-	9	Känd sedan 1978
Anderslöv	-	-	-	-	-	2	0	0	-	1	0	0	Ny lokal 2001
S. Åkarp	19	9	2	1	1	0	1	-	3	-	-	0	Känd sedan 1979
Spjutstorp	-	-	-	-	-	-	1	0	-	-	0	0	Ny lokal 2002

Tabell 1. Luddvärlok i Skåne 1996–2007.

LUDDVÄRLÖK ÖKAR I SKÅNE!

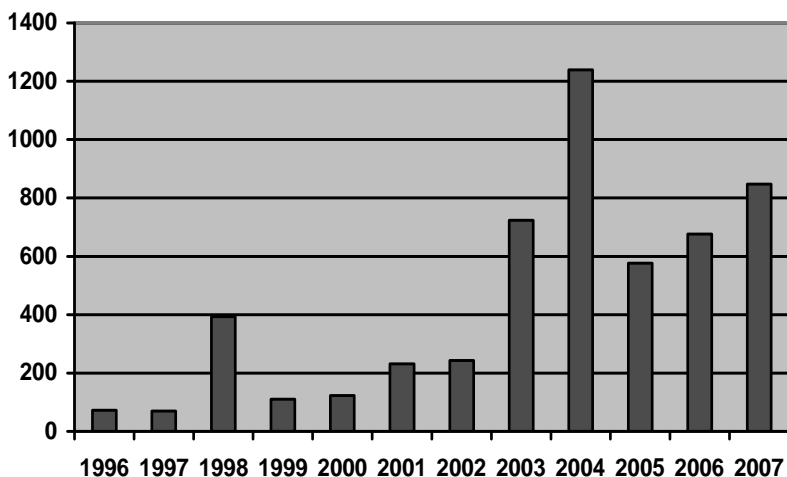

Diagram 1. Antal blommande exemplar av luddvårlök i Trelleborgs kommun 1996–2007. För 1997 saknas data från 4 lokaler (se tabell 1).

Luddvårlök växer i Skåne nästan uteslutande på kyrkogårdar. Dess trivsel och blommingsfrekvens är därför helt avhängig av hur intensiv ”ogräs”-bekämpningen är på kyrkogårdarna. På en välrensad kyrkogård kan luddvårlökens blomning helt utebli, medan den kan blomma med många 10-tal exemplar på kyrkogårdar som får en mera extensiv skötsel där vårblomande lökväxter tillåts på gravar och kyrkogårdsgångar. Våren 2001 skickade floraväktarverksamheten i Skåne en skrivelse till alla kyrkoråd med luddvårlök på sina kyrkogårdar med information om växtens skyddsvärde och hur kyrkogårdspersonalen med enkla medel kan gynna luddvårlök genom att inte rensa bort den under tiden mars-maj. Resultatet tycks inte ha uteblivit. Den markant ökade blomningen 2003–2007 är utan tveivel ett resultat av en för luddvårlök bättre anpassad skötsel.

På en del platser uppträder luddvårlök fortfarande sparsamt. Här skulle säkert vårlöken kunna gynnas genom en förändrad skötsel-policy vilket även gäller generellt för alla lokaler. Under våren kommer därför Floraväktarverksamheten i Skåne att skicka ut ytterligare informationsmaterial till berörda kyrkogårdsförvaltningar. Genom ökad information om denna fridlysta och utrotningshotade växt, kan nog kyrkogårdspersonal och allmänhet få en ökad

Karta 1. Utbredningskarta för luddvårlök i Skåne.

förståelse för att luddvårlök – och många andra vildväxande lökväxter – inte bara är ogräs utan även välkomna inslag som varje vår skänker liv i våra sydvästkånska kyrkogårdar.

Litteratur

- Nilsson, Ö. & Gustafsson, L.Å. 1977: Projekt Linné rapporterar 29-48. *Svensk Bot. Tidskr.* 79: 323.
- Niordson, N. 2007: Luddvårlök återfunnen i Blekinge – efter 130 år! *Svensk Bot. Tidskr.*
- Nosslin, B., Olsson, K.-A. & Svensson, Å. 1996: Luddvårlök, *Gagea arvensis*, i Skåne. *Lunds Botaniska Förenings Medlemsblad* 1996:2, s. 18-23.